

Бэлэмнэни бөлөххө
грамотажа уонна тыл сайдыытыгар ытыллыбыт
«Дорҕооннуун доҕордоһуу» аьазас дьарык аналиьа (16.05.2023)
(Иитээччи: Кобякова А.Д)

Сьала: Оьолор сьыл иһигэр ылыммыт билиилэрин чинэтии, хатылааһын.

Уөрэх уобаластарын соруктара:

1. Оьо тылын өһүн сайыннарыы: - этии, тыл, сүһүөх, дорҕоон өйдөбүлүн чинэтии; - тылы дорҕоонунан, сүһүөбунэн ырытары хатылааһын;
- этии онорорго эрчийи;
- оьо санаатын чуолкайдык этэр, тылы көрдүүр, булар дьоьурун сайыннарыы;
2. Физминутка, хамсаныылаах оонньуу “Дорҕооннуун доҕордоһуу” (илии кьра былчыннарын сайыннарыы).
3. Оьо билэр -көрөр дьоьурун сайыннарыы: - сьыл иһигэр ылыммыт билиилэрин чинэтии, хатылааһын
4. Атын оьо эппиэтин, санарарын сэнээрэн истэргэ үөрэтии;
- биир хамаандажа үлэлииргэ, доҕордуу буоларга иити.

Туттуллар тэриллэр: дуоска, музыка, “Чуораанчык” сурунаал, чуораан, энциклопедия, словарь (тылдыыт), хобьонноох кинигэлэр , оьолорго биирдиилээн хартыыналар, дорҕооннор фишкалара.

Дьарыкка 6 озо кьытынна : (Роберт, Тимур, Никита, Лариана, Никита, Найаана)

3 озо араас (ув.) биричиинэнэн кьыттыбата: Агаша (Сьылан), Сайаан (ыалдьан), София (тымныйыы)

№	Дъарык хаамыгта.	Хайдах форманан киирэрэ	Озолор ситиьиилэрэ	Бэлиэтээьиннэр
1.	<p>Кииритэ. Иитээччи: -Озолоор, бугун биьиехэ ураты кун, ол курдук биьиехэ оскуолаттан, ыалдьыттар кэллилэр. Кинилэр эьиги теье улааппыккытын, билиигитин, теье учугэйдик дъарыктанаргытын керуехтэрэ. Ыалдьыттарбыт диэки хайыьыазын, мичээрдиэзин уонна дорооболоьуозун (О: Утуе кунунэн!) Иитээччи: -Бугунну ууммут куммут, дъарыкпыт ситиьиилээх буоллун диэн туран ыалдьыттарбыт утары тураммыт алгыс тылбытын тиэрдиэзин.</p> <p>(Алгыс) Сана кун сарданата ситиьиигэ сирдээтин! Ууммут утуе кун уерүүлэри уксэттин! Кэлбит кэрэ кун кэрэтинэн кэрэхсэннин! Турбут туруу кун тускулары туттардын! ДОМ!</p> <p>Дъарыкка больомтону тумэр, бэлэмниир оонньуу (Бытаан музыка тыаьыыр). Иитээччи: харахпытын симтибит , ханас</p>	<p>1.Озолор киирэн тураллар, ыалдьыттарын кытта эээрдэьэлэьллэр.</p> <p>2.Алгыьы толоруу.</p> <p>3. Болзомтозо тумэр оонньуу</p>	<p>Ыалдьыттары кытта эээрдэьэлэьи.</p> <p>Алгыьы бары санардылар, утугуннулэр.</p> <p>Бытаан музыка тыаьыгар озолор харахтарын симэн этиллибит сананы</p>	<p>Озолор ыкса созус турдулар. Кыратык мэьэйдэстилэр. (инниттэн турууларын кербетум)</p> <p>Бары болзомтозо оонньоотулар, кердердулэр.</p>

<p>2.</p>	<p>илиибитинэн уна кулгаахпытын тутабит. Икки илиибитин иннигэр ууннубут, уна илиибитинэн муннубут төбөтүн таарыйабыт. - Болџомтобут түмүлүннэ, дьарыкка бэлэммит (оџолор бары бииргэ санараллар).</p> <p>Бугунну дьарыкпыт тыл сайдыытыгар уонна грамотаза буолуоза.</p> <p>(Ааны тонсуйаллар Чуораанчык сурунаал иьигэр суруктаах.) Биьиехэ аадырыстаммыт Болтонозо «Чуораанчык» бэлэмнэнии белех озолоругар диэн. (Сурук. Мин озо барыта себулээн азар, керер сурунаалынан сурукпун суруйан ыыттым. Аатым «Билии» диэн. Эьигини кытта дозордоьуохпун базарабын. Ол гынан баран билигин эьиехэ кыайан тийбэппин. Онон бэйэм дорзоонно, тылга оонньууларбын, сорудахтарбын эьиехэ ыыттым. Эьиги дуьуйа оонньоон. Оонньоотоххут аайы мин эьиехэ чугаьаан иьиезим. (пазл-кинигэ) Хайатар да тийиэзим. Куутун. Эьиги эрэллээх дозоргут «Билии». Дьэ интириэьинэй сурук кэлбит эбит. Билии диэн ааттаах. Уол эбитэ дуу</p>	<p>«Чуораанчык» сурунаал иьигэр «Билии» «Чуораанчык» белех озолоругар аадырыстаан сурук ыытар. Озолору кытта дозордоьуон базарар. Бэйэтин дорзоонно, тылга оонньууларын ыытар. (Сорудахтары толордохторуна 1дии пазлы дуосказа сыьыаран иьэллэр). Кинигэ ойуута тахсар. Билии диэн кыыс да уол да буолбатах эбит. «Билии» диэн Кинигэ эбит диэн ейдебулгэ кэлиэхтээхтэр. Оонньоулар: 1 оонньоу: «Дорзоон олорор дьиэтигэр түргэнник тийи ». (Дорзоон бэлиэлэрин (фишкалары хатылааьын))</p>	<p>истэн сорудазы сепке кердердулэр.</p> <p>Сурук ис хобьонун иьиттилэр.</p> <p>Бары оонньоотулар. Биирдиилээн сыыстылар. (Роберт, Тимур..). Хамаанда буолан бэйэ-бэйэлэрин</p>	<p>Гриша аралдьыйан истибэккэ гынан баран мээнэ санарар («Уол, уол»)</p>
-----------	--	---	---	--

	<p>кыыс эбитэ дуу? Озолорр оонньуубут дуо, «Билии» оонньууларын? (О: Оонньуозун). Оонньуурбутугар бары биир хамаанда, дозордуу буоллахпытына хайдазый?</p>	<p>2 оонньуу: Болѳомтоѳо оонньуу “Дорѳоон тыл хайа өттүгэр саһа сылдьарын истинг , булун” Иитээччи тыл полоскатын кордорор. “С” дорѳоону истэѳит . Саа, сүгэ, күс, хаас, күоска. “Б” дорѳоону булабыт. Таба, бере. -Тыл туохтан турарый? (дорѳоонтон). 3 оонньуу: - Оѳолор дорѳооннору холбоотохпутуна биһиги тугу таһаарабытый? (тыллары). “А” дорѳоонтон саБаланар тыллары бары толкүйдүүбүт.</p> <p>4 оонньуу: Тылы сүһүөххэ араарыы “ Тыл сүһүөзэ диэн тугуй? (Тылы арааран этии) Тыл иккис сүһүөѳун салѳыы эт” Та-ба, ба-за, кыр-са, ос-туол, та-раах, ту-раах, су-лус, кул-гаах, тар-бах.</p>	<p>керсен сыһыаларын кеннердулэр.</p> <p>Улахан сыһыата суох оонньоотулар.</p> <p>Бары тыллары этилэр. Ордук элбэх «А» дорз. тылы Найаана эттэ. Никита «аьазас» диэн (д/аатка тыл толкүйдаата. Ол гынан баран этиитин тутатына оноро охсубата. Гриша атын тыллары туттан этии онордо. Этии хас тылтан турарын сепке этилэр.</p>	<p>Ыһыллан ыллылар, болзойон истибэккэлэр бытаардылар.</p>
--	--	--	---	--

<p>3.</p>	<p>Оонньуу кэнниттэн (Суругу салгыы аазабын)</p> <p>Кунду озолор, мин оонньууларбын олус учугэйдик оонньоотугут миигин биллигит. Онон бэйэм чугас дозотторбун эьихэ билиьиннэрэ азаллым. 5 ахсаанна дылы хараххытын симэн баран аазын. Мин аттыбар кинилэр баар буолуохтара. (Дьяаык иьигэр кинигэлэр: Энциклопедия, словарь, хьооон, омуктуу кинигэ, остуоруйа) (Кинигэ арааьын билиьиннэрии – энциклопедия, омуктуу, словарь.)</p> <p>Кунду оскуолаба киирээри сылдыар доботторум!</p> <p>Эьигини билиигэ-керуугэ сирдээччи мин дозотторум кинигэлэр буолуохтара. Кинигэлэри харыстаан, таптаан, себулээн аазаарын! Элбэх билиилээх дьон буолан тахсаарын!</p> <p>Хьооонунан дьарык тумуктэнэр.</p> <p>Дорбооннуун добордоһон, Тыллары толкуйдуубут, Тыллары холбооммут, Этиини оноробут. Кэпсээни истэн Кэпсииргэ бэлэммит, Хьооону уерэтэн</p>	<p>Ус суьуехтээх тылы толкуйдуозун эрэ.</p> <p>5 оонньуу: Физкультминутка. «Дорзоону буукубанан кердер» ((Төгүрүччү туран музыканан суурэллэр. Илиилэринэн, атахарынан хайдах сатыылларынан истибит дорзооннорун буукубанан кердереллер)</p> <p>6 оонньуу: «Дорзооннуун дозордуубун» (фишканан үлэ) Хартыынаны керен тылы фишканнан суруйун. Буква диэн тугуй? (Дорбоон бэлиэтэ).</p> <p>Сюрпризный момент (Аптаах дьяаыкка араас кинигэлэр: Энциклопедия, словарь, хьооон, омук тылын кинигэтэ, остуоруйа)</p>	<p>Музыканан хамсаналлар, тохтоотозуна дорзоону буукубанан кердереллер</p> <p>Фишканан үлээ Найаанаттан уратылар ыарыраттылар.</p>	<p>Уопсай тумук: дьарык ыытыллар миэстэтэ босхоломмокко хойут 11ч сазана сазаланна. Озолорбут сылайдаллар дазаны сурдээзин тулубан</p>
<p>4.</p>				

	Хоңуйан аабабыт.			дъарыкпыт.былааннаммытын курдук барда. Озолор дорзоон арааьын сурдээзин билбиттэр, ейдуу сатаабыттар. Хас да тыллаах этиилэри онордулар. Уолаттар оттомо, тулуура суохтарыттан сыыстылар, истибэккэ, ейдеебекке хааллылар. Найаана билэрин, кыазын ситэри кердербете.
--	------------------	--	--	---